

ПРОФЕСОРОВІ ІГОРЮ РАЙКІВСЬКОМУ – 50!

Ключову роль у науковому й освітньо-педагогічному житті відіграють творчі особистості, що мають певні ідеї і здатні наполегливо, цілеспрямовано, крок за кроком втілювати їх у життя. Саме такою людиною, що вміє творчо мислити і працювати, доброзичливою у спілкуванні, є ювіляр Ігор Ярославович Райківський.

Він народився 24 червня 1967 р. у м. Івано-Франківськ. Батьки майбутнього історика були, як тоді вважалося, службовцями, представниками трудової інтелігенції: батько – Ярослав Васильович, уродженець с. Майдан біля Івано-Франківська – працював інженером у проектно-конструкторському технологічному інституті лісової промисловості, а мати – Ольга Миколаївна (дівоче прізвище – Рудавська) – вихователькою в дитячому садку № 14 м. Івано-Франківська, куди приїхала на роботу за розподілом з м. Володимира-Волинського. Родина матері була виселена в резуль-

таті сумнозвісної операції “Вісла” з Холмщини на Волинь. На жаль, мама Ігоря Ярославовича пішла з життя за три місяці до його ювілею. І.Я. Райківський завжди з теплотою згадує про дитячі роки, своїх батьків, прабабусю Федору, які сприяли його успіхам у шкільному навчанні і творчій діяльності.

З перших років навчання Ігор Ярославович виявив нахил до гуманітарних наук, навчався у міській загальноосвітній середній школі № 2 (нині – Природничо-математичний ліцей), яку закінчив на “відмінно” в 1984 р. Регулярно в 7–10 класах був переможцем або призером міських олімпіад серед учнів Івано-Франківська з української і російської мови та літератури. Він захоплювався музичним і літературним мистецтвом: отримав музичну освіту за класом баяна, навчився грати на гітарі, а в молоді роки писав поетичні твори, до сьогодні зберігає рукописну збірку поезій, два невеликі вірші з якої було надруковано в обласній газеті “Комсомольський прапор” 6 січня 1987 р. у рубриці “Знайомтесь, нове ім’я” (с. 7). У шкільні роки І.Я. Райківський більше цікавився вивченням філологічних предметів, ніж історії. Як відомо, історики і філологи мають багато схожого в професійному плані, тривалий час ще з ХІХ ст. у вищій школі існували історико-філологічні факультети, в тому числі в Івано-Франківському державному педінституті ім. В. Стефаніка (до 1969 р.). Щодо вітчизняної історії, то в радянські часи вона викладалася для учнів середніх загальноосвітніх шкіл як “історія СРСР” у дусі компартійно-класової ідеології, під кутом зору українсько-російської єдності, передумов і успіхів соціалістичного будівництва. Навряд чи вона була в такому вигляді справді цікавою для більшості школярів.

Після закінчення школи в 1984 р. І.Я. Райківський вступив на престижний історичний факультет Івано-Франківського державного педінституту, де працювали викладачі, які вміли зацікавити студентів і подати матеріал проблемно, наскільки це було можливо в тодішніх умовах. Після закінчення першого курсу з червня 1985 р. до травня 1987 р. І.Я. Райківський проходив службу в Збройних силах СРСР, у військах протиповітряної оборони (м. Чернівці – м. Брунталь, Чехо-Словаччина). Повернувшись з армії, він продовжив навчання в умовах проголошеної лідером КПРС і Радянської держави М. Горбачовим “перебудови”, що створила можливості для демократизації суспільного життя і більш вільного розвитку історичної науки, з появою дискусій, альтернативного бачення подій і т. п. Це посилювало інтерес до історії України як у суспільстві в цілому, так і серед студентів-істориків. На пропозицію наукового керівника професора М.В. Кугутяка Ігор Ярославович з третього курсу обрав темою дослідження історію західноукраїнської соціал-демократії в першій половині 1920-х рр., коли партія після поразки української революції 1917–1921 рр. здійснила ліворадикальну еволюцію. У майбутньому ця проблематика була продовжена й розширена в обраній ним темі кандидатської дисертації.

У 1991 р. І.Я. Райківський з відзнакою закінчив педагогічний інститут, успішно захистивши дипломну роботу й отримавши направлення в аспірантуру. Протягом 1991–1992 навчального року він за розподілом працював учителем історії і суспільствознавства середньої школи в с. Ворона Коломийського району на Прикарпатті, а за сумісництвом – лаборантом кафедри нової і новітньої історії педінституту. У середині 1992 р. Ігор Ярославович став аспірантом кафедри історії України і під керівництвом професора О.Ю. Карпенка підготував дисертацію на тему “Українська соціал-демократична партія (1918–1939 рр.)”, яку успішно захистив 30 квітня 1996 р. у Львові у спеціалізованій вченій раді Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України за спеціальністю “історія України”. Із листопада 1995 р. І.Я. Райківський почав працювати в Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника (колишній педінститут 1993 р. реорганізовано в університет), де пройшов трудовий шлях від лаборанта кафедри до асистента (з вересня 1996 р.), старшого викладача (з лютого 1999 р.), доцента (з липня 2000 р.), а з березня 2007 р. – завідувача кафедри історії України, професора у зв’язку з обранням за конкурсом. Учене звання доцента кафедри отримав у червні 2002 р.

Обираючи тему своєї докторської дисертації, І.Я. Райківський, за його словами, тривалий час опрацьовував періодичні видання в підавстрійській Галичині, що зберігаються в Державному архіві Івано-Франківської області. Він планував писати дослідження з історії України кінця XVIII – початку XX ст., бо такий нормативний курс викладав для студентів-істориків з 1996 р. Ключову проблему в тогочасній українській історії Галичини, яка його зацікавила, побачив, працюючи з першоджерелами: як русини (самоназва місцевого населення) відчували себе українцями, тобто утвердження ідеї української національної єдності (соборності) в краї. Для написання дисертації Ігорю Ярославовичу довелося багато попрацювати в архівах і бібліотечних установах не лише Львова і Києва, де зберігається більшість джерел з обраної теми, а й Івано-Франківська, Перемишля, Кракова, Варшави, Москви, Пряшева, Кошице, Свидника та інших міст. Він отримував для реалізації цього проекту кілька дослідницьких грантів: двомісячні стипендії від Польської академії наук в 2010 р. і Словацької академії наук наприкінці 2013 р. – на початку 2014 р., мав змогу опрацьовувати першоджерела в столиці Росії в березні 2007 р. за підтримки Бібліотеки української літератури в Москві тощо.

І.Я. Райківський успішно захистив у Львові 14 жовтня 2014 р. докторську дисертацію на тему “Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття”. Захист відбувся у спеціалізованій вченій раді Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича та Інституту народознавства НАН України за спеціальністю “історія України”. У січні 2015 р. І.Я. Райківський отримав атестат професора. Сьогодні він є відомим дослідником історії українського національного руху XIX – першої половини XX ст. (до 1939 р.), зокрема особливостей утвердження ідеї національної єдності (соборності) в громадському житті Галичини, взаємозв’язків між українськими діячами під владою Росії та Австрії (Австро-Угорщини) в імперський період, уявлення про галичан у пресі Наддніпрянської України, розвитку західно-української соціал-демократії та взаємин між українськими еседеками і польськими соціалістами в Другій Речі Посполитій, політичних біографій ряду видатних українських діячів, українсько-польських та українсько-російських зв’язків нового і новітнього часу тощо. Впадає у вічі, що тематика досліджень І.Я. Райківського є досить широкою і тематично, і хронологічно.

У біобібліографічному покажчику І.Я. Райківського, підготовленому працівниками наукової бібліотеки нашого університету в серії “Вчені Прикарпатського національного університету” (до 50-річчя з дня народження)¹, міститься 170 позицій праць різного характеру, в тому числі чотири монографії, 11 розділів (підрозділів) у колективних монографіях, 11 статей у зарубіжних виданнях (на сьогодні він має публікації в Польщі, Болгарії, Росії, Хорватії), понад сто статей у наукових журналах і збірниках в Україні, навчально-методичні матеріали з курсів, які він викладає, та ін. Ігор Ярославович приділяє чимало зусиль підготовці молодих наукових кадрів, успішно здійснюючи керівництво в університеті написанням магістерських, дипломних і

¹ Ігор Ярославович Райківський: біобібліографічний покажчик (до 50-річчя з дня народження) / упоряд. та наук. ред. О. Б. Гуцуляк; відп. ред. серії П. М. Гаврилишин. – Івано-Франківськ: Наукова бібліотека ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2017. – 42 с.

дисертаційних робіт. Під його керівництвом захищено шість дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю “історія України” (2007–2016 рр.), ряд дисертаційних досліджень аспірантів кафедри готується до захисту і, сподіваємося, вони будуть успішно захищені.

Упродовж 2001–2017 рр. І.Я. Райківський виступив опонентом 24 кандидатських і докторських дисертацій, захищених у спеціалізованих вчених радах у Львові, Тернополі, Чернівцях, Ужгороді, Луцьку, Кам’янці-Подільському, Черкасах. У 2003–2008 рр. він виконував обов’язки вченого секретаря новоствореної спеціалізованої вченої ради у Прикарпатському університеті для захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями “історія України” та “етнологія”. Член університетських спецрад для захисту кандидатських (2013–2016 рр.) і кандидатських та докторських дисертацій (з 2016 р.) за цими ж спеціальностями. У 2017 р. Ігор Ярославович увійшов до складу спеціалізованої вченої ради у Львівському національному університеті ім. І.Франка для захисту дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук (спеціальності “історія України”, “всесвітня історія”).

Як завідувач кафедри, І.Я. Райківський багато часу приділяє організації навчально-виховного процесу в непростих умовах реформування вищої школи в Україні. Студенти спеціалізації очолюваної ним кафедри історії України неодноразово ставали переможцями і призерами всеукраїнських олімпіад з історії (Б. Паска, В. Сухоручко, Т. Шелемей та ін.), всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт (М. Цапар (Засипко), А. Стасюк, В. Сухоручко та ін.). Кафедра була організатором і співорганізатором проведення низки міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференцій, зокрема до 350-річчя Гадяцької унії (2008 р.), 20-річчя створення Народного Руху України (2009 р.), річниць заснування “Руської трійці” (2013 р.) і виходу у світ “Русалки Дністрової” (2017 р.), 160-річчя від дня народження і 100-річчя смерті І. Франка (2016 р.), вшанування засновника кафедри професора В.В. Грабовецького в роковини його смерті (2016 р.), на релігійну тематику – до 150-річчя митрополита А. Шептицького (2015 р.), єпископа Г. Хомишина (2017 р.), 130-річчя створення Станиславівської єпархії (2015 р.), 70-х роковин львівського псевдособору 1946 р. (2017 р.) тощо.

Окремою сторінкою в діяльності І.Я. Райківського є участь у редагуванні наукових видань. Він багатолітній член редколегії фахового наукового і культурно-просвітнього краєзнавчого журналу “Галичина” (відповідальний секретар видання упродовж 1997–2009 рр., усього на кінець 2016 р. вийшло 28 номерів), “Студентських історичних зошитів” та ін. Під час роботи в університеті Ігор Ярославович розробив і читає для студентів-істориків лекційні курси з нормативних курсів “Історія України кінця XVIII – початку XX ст.”, “Методологія та організація наукових досліджень”, “Історія України” для студентів неісторичних спеціальностей, а також спецкурси і науковий семінар у рамках спеціалізації на кафедрі історії України, спеціалізовані курси в магістратурі та аспірантурі. Він є членом вченої ради факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського університету. Член науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов’я сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (з 2016 р.).

З нагоди чудового ювілею від імені колективу кафедри та факультету історії, політології і міжнародних відносин прийміть, шановний Ігоре Ярославовичу, найщиріші привітання та побажання міцного козацького здоров’я, особистого щастя і нових творчих звершень!

*Олег ЄГРЕШІЙ,
Андрій КОРОЛЬКО*